

Resum

Aquest treball de recerca intenta donar cos a una possibilitat d'articulació teoricopràctica del paisatge en el camp de l'escultura. D'aquesta manera, s'ha pretès construir un itinerari meditatiu entorn d'una sèrie de qüestions, enunciades per les nostres paraules clau, que van ser suscidades per un conjunt de propostes plàstiques realitzades abans de l'inici d'aquest treball de recerca. Després, i com a forma d'aprofundir en aquestes qüestions, es va decidir usar el mètode interpretatiu per a trobar, en dos objectes exteriors a la pràctica autoral pròpia i realitzats per dos artistes, els mitjans de comprensió dels conceptes esmentats a continuació:

Paraules clau: *naturalesa, paisatge, ambient, cos, escultura, escultura en el camp expandit, fotografia, miniatura, mirada, deambulació, memòria, absència, buit, procés, projecte, llenguatge, espai, temps, teatre, estàtica i ètica.*

Els desafiaments plantejats són diversos. En primer lloc, el de no cedir a la temptació que l'autor faedor siga el comentador privilegiat del seu propi treball. En segon lloc, el d'usar un mètode i una estratègia que permeta estar alerta en relació a la naturalesa muda de l'art. L'atenció a la naturalesa muda de l'art implica reconèixer que el funcionament del llenguatge verbal és diferent del funcionament del llenguatge dels materials muts de l'escultura. En altres paraules, no hi ha traduïbilitat fiable entre el que constitueix el territori de la pràctica artística i el que pot fixar-se en llenguatge verbal. El repte va ser emprendre un mètode que fóra el mínim refractari possible en relació a la naturalesa pròpia de l'art, tot fent que la mateixa articulació verbal d'aquest itinerari meditatiu finalment oferira millors punts de suport i vectors d'acció tant per a la pràctica artística com acadèmica, per a d'aquesta manera revelar-se que en art teoria i pràctica no són, en l'àmbit d'una investigació, entitats separades, sinó, més aviat, un mateix camp que integra el fer i el pensament.

Els treballs artístics propis que van motivar la tria de les obres objecte del treball interpretatiu van ser principalment *Vontade* (2004, fig. 61) i *Fadiga de estructures* (2005-2006, fig. 63). La primera va ser realitzada en un període inicial,

previ a aquesta investigació, mentre que la segona ja correspon a aquest marc temporal, tal com *Wander* (2007, fig.64) i *MAGMA* (2008, fig. 67, 68, 69 i 70). Finalment, podem citar *MEGAPARSECS* (2012, fig. 65), una obra que funciona com a corol·lari del nostre itinerari meditatiu, un fet que es va produir naturalment i sense que hi intervinguera cap acció programàtica prèvia. Totes aquestes propostes van ser objecte de presentacions públiques i recepcions per part de la crítica especialitzada. Per tant, totes les obres seleccionades per a figurar en el capítol V van tenir una existència natural en el context nacional i internacional del circuit professional de l'art, inclosa l'obtenció d'alguns premis internacionals, dos dels quals precisament a Espanya.

Per la seua banda, les dues obres objecte de la nostra interpretació van ser *La forêt* (1950, fig. 24), d'Alberto Giacometti, i *Uma floresta para os teus sonhos* (1970, fig. 41), d'Alberto Carneiro, distants entre si vint anys (de fet, aquest últim autor assumeix tenir com a referència l'obra del primer). Tots dos *boscors* troben un lloc en aquest treball perquè reflecteixen, cadascuna a la seua manera, la transformació de les idees de paisatge i escultura.

El paisatge es presenta com quelcom que emana de la divisió dilacerant de l'home en relació a la naturalesa, d'ací naix la idea de paisatge *com a vista*, informada per la convenció renaixentista de l'espai. El temps revelarà que la noció de paisatge *com a vista* ja no ens serveix, i en aquest context hem proposat una nova noció de paisatge basada en la deambulació. Nascuda de l'esforç modern, a fi de relativitzar la convenció renaixentista i nascuda de la fenomenologia naixent, aquesta noció es mostrarà útil per a comprendre el caràcter paisatgístic de *La forêt* i *Uma floresta para os teus sonhos*, respectivament a dos nivells: el nivell de l'objecte esculpit en miniatura per un procés de treball manual de l'artista i el nivell ambiental sorgit d'una concepció de l'art com a idea i de la disciplina de projecte.

De fet, aquestes peces, juntament amb *MEGAPARSECS*, funcionen com a sumatori de les idees contingudes en *La forêt* i en *Uma floresta para os teus sonhos*, i té en comú amb aquestes també el fet que totes han sorgit de l'auscultació de la memòria, que és la modalitat més creativa del pensament.

MAGMA (2008; fig. 67, 68, 69 i 70) va procurar articular de forma deliberada els camps de l'estètica i de l'ètica, proposant l'escultura com a exercici de regeneració de la terra i usant en aquest àmbit tant les intervencions escultòriques tridimensionals com les intervencions escultòriques bidimensionals.

Tots aquests exemples, tant els que foren objecte de la nostra interpretació, com els que van sorgir d'una pràctica artística autoral pròpia, testimonien la idea que la noció de paisatge *com a vista* ja no ens serveix, precisament perquè es troba en l'origen dels nostres problemes contemporanis.

Arnold Berleant, autor portat a col·lació únicament en la conclusió, ens ofereix una pista precisa per a l'articulació entre els camps de l'estètica i de l'ètica, defensant que la idea de paisatge *com a vista* ja no ens serveix, però l'estètica positiva tampoc, perquè es basa en la distància de l'observador en reacció al paisatge observat. En comptes d'això proposa, com a forma de relligar l'home i el medi ambient, una estètica del compromís que planteja el paisatge *com a entorn* i que problematitza la noció del *sublim negatiu*. En altres paraules, atès que a través del sublim l'home relliga la seua posició ètica amb la naturalesa, es fa urgent rehabilitar també la seua atenció en relació als paisatges concrets dominats per la contaminació, pel creixement desordenat de les ciutats, etc. La proposta d'aquest radica en la idea que si l'home descobreix finalment que és responsable de les abismals transformacions operades en la naturalesa, es destruirà la idea de paisatge *com a finestra*, i la mobilitat i el desassossec aportats pel sublim impel·liran l'home a actuar davant la naturalesa segons un criteri estètic capaç de garantir la sostenibilitat.